

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3074

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het jaarverslag van de rechtspraak 2020 en het belang van de dialoog tussen wetgever en rechtspraak* (ingezonden 29 april 2021).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 7 juni 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 2867.

Vraag 1

Heeft u inhoudelijk kennisgenomen van het jaarverslag van de rechtspraak 2020 en wat is daarop uw reactie?

Antwoord 1

Ja. Op 26 april jongstleden heb ik het jaarverslag van de rechtspraak 2020 naar beide Kamers gestuurd.¹

Vraag 2

Wat is uw reactie op de constatering van de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) dat er een gebrek aan ruimte is voor maatwerk in de coronasteunwetgeving? Herkent u dat en, zo ja, hoe legitimeert u deze keuze?²

Antwoord 2

De coronasteunwetgeving kent inderdaad beperkte mogelijkheden tot het leveren van maatwerk. De tijdelijke wetgeving rond de ondersteunende crisismaatregelen is noodzakelijkwijs zeer snel tot stand gekomen. De eerste prioriteit was om ondernemers die als gevolg van de coronacrisis in financiële problemen waren geraakt, zo snel mogelijk financieel te ondersteunen. Daarmee kon werkgelegenheid worden behouden voor de werknemers (NOW) en inkomenszekerheid worden geboden aan de ondernemers (Tozo). Het ging daarbij om een buitengewoon hoog aantal aanvragen, waarop de reguliere wetgeving niet bleek toegerust. Het hoge aantal aanvragen stelde

¹ Kamerstuk 35 570 VI, nr. 1; Kamerstuk 29 279, nr. 648.

² Raad voor de Rechtspraak, Jaarverslag rechtspraak 2020, pagina 7: «In elk geval de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) herbergen het risico hard – misschien wel te hard – uit te pakken voor sommige mensen. De expliciete datum die bepaalt of wel of geen steun kan worden verleend, kan onrecht in de hand werken en het is maar de vraag of de rechter ruimte heeft om dit onrecht in de zittingszaal te corrigeren.»

ook eisen aan de uitvoerbaarheid van de noodregelgeving door gemeenten en UWV, binnen de beschikbare personeels- en ICT-capaciteit, waardoor deze regelgeving niet anders dan eenvoudig kon zijn. Daar waar de Tozo beperkte mogelijkheden tot het leveren van maatwerk kent, wordt volledigheidshalve opgemerkt dat de uitkeringsvoorwaarden vergeleken met het reguliere instrumentarium van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004) en de Participatiewet (Pw), weliswaar om uitvoeringstechnische redenen, ruimhartig zijn. Zo ontbreekt er in de Tozo bijvoorbeeld een vermogenstoets en een toets op de levensvatbaarheid van het bedrijf. Bovendien kent de Tozo, anders dan het Bbz 2004 en de Pw, de bijzondere mogelijkheid van het aanvragen van bijstand met terugwerkende kracht. In de uitvoering van de NOW kan bij de initiële toekenning en vaststelling maar beperkt maatwerk worden geboden. Dat neemt niet weg dat er steeds gezocht wordt naar wat wel mogelijk is. Zo is er bijvoorbeeld een mogelijkheid geboden voor seizoenswerkgevers om een aanvraag te doen voor NOW 1, waarbij zij een andere referentieperiode konden gebruiken. Daarnaast heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het UWV gevraagd in bezwaarzaken goed te kijken naar een incidentele hogere loonsom, bijvoorbeeld omdat in de referentiemaand overuren waren uitbetaald. Het UWV kan in bezwaarzaken, uiteraard afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het geval, dergelijke zaken corrigeren.

Vraag 3

Wat is uw reactie op de constatering van de voorzitter van de RvdR dat er ondanks de jeugdwet kinderen in de knel zitten en soms zelfs als gevolg van de jeugdwet? Herkent u dat en, zo ja, wat gaat u hieraan doen?³

Antwoord 3

Ik deel de constatering van de voorzitter van de RvdR dat ondanks de Jeugdwet niet alle kinderen de hulp krijgen die zij nodig hebben. De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ik zetten, samen met gemeenten en aanbieders, op verschillende sporen in om discontinuïteit van jeugdhulp, kindbescherming en jeugdreclassering te voorkomen. Een van deze sporen is het wijzigen van de Jeugdwet op een aantal onderdelen. Samen met de Staatssecretaris van VWS werk ik aan een wijziging van de Jeugdwet voor het versterken van het gezamenlijk opdrachtgeverschap van gemeenten (wetsvoorstel Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen). Ook bevat dit wetsvoorstel, naast de al bestaande eis van een openbare jaarverantwoording, een aantal eisen die gesteld moeten worden aan goed bestuur van jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen ten behoeve van een beter systeem van intern en extern toezicht op de bedrijfsvoering (een onafhankelijk intern toezichthouder en een transparante financiële bedrijfsvoering). Verder komt er meer toezicht op de naleving van governance verplichtingen van aanbieders en op de continuïteit van zorg. Tevens gaan we de taken van de Jeugdautoriteit wettelijk verankeren, om het inzicht in de ontwikkeling van het jeugdhulplandschap te vergroten. Daarnaast hebben JenV, VWS, VNG, Jeugdzorg Nederland en de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) in het najaar 2020 afspraken gemaakt om een doorbraak in de zorg en ondersteuning te realiseren voor kinderen met een gerechtelijke maatregel.

³ Idem, pagina 7: «Een ander voorbeeld dat ik hier wil aanhalen is de Jeugdwet. In 2012 bracht de Raad voor de rechtspraak een uitgebreid advies hierover uit. We onderschreven het doel van de wet, maar hadden zorgen over onderdelen ervan. Inmiddels is het wetsvoorstel van destijds al een aantal jaren wet en is duidelijk geworden dat kinderen die hulp nodig hebben ondanks deze wet – of misschien zelfs wel als gevolg daarvan – in de knel zitten. Dat ligt niet alleen aan de wet, maar ook aan de uitvoering en de schaarse middelen die ervoor beschikbaar zijn. Aanpassing van het stelsel is nodig, zodat kinderen en ouders niet meer zo lang op hulp hoeven te wachten. Wij zien het als onze taak om onze ervaringen te delen. Zodat er een beter jeugdhulpsysteem komt dat het recht op een gezonde ontwikkeling van kinderen ondersteunt. Daarnaast bieden wij rechtsbescherming aan al die anderen die bij de kinderen betrokken zijn, zoals ouders, grootouders, co-ouders en pleegouders. En we steunen de professionals die elke dag in de weer zijn om kinderen en hun gezinnen te begeleiden.»

Vraag 4

Wat is uw reactie op de constatering dat het kabinet steeds meer met wetten werkt waarin open normen zijn opgenomen?⁴

Antwoord 4

De constatering van de Rvdr in het jaarverslag heeft specifiek betrekking op open normen in wetten, zoals de Tijdelijke wet maatregelen covid-19, die nader moeten worden uitgewerkt in nog vast te stellen amvb's en ministeriële regelingen (delegatiegrondslagen). In dat geval speelt het risico van rechtsonzekerheid in mindere mate. Wel kan vergaand gebruik van delegatiegrondslagen in wetten afbreuk doen aan het primaat van de wetgever; het wetgevingsbeleid verlangt daarom terughoudendheid bij delegatie van regelgevende bevoegdheid (zie de aanwijzingen 2.19 en verder van de Aanwijzingen voor de regelgeving). Dit neemt niet weg dat delegatie soms noodzakelijk kan zijn, bijvoorbeeld waar de noodzaak bestaat om normen snel te kunnen wijzigen. In het geval van de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 heeft de wetgever delegatie naar het niveau van een ministeriële regeling noodzakelijk geacht om ter beheersing van de epidemie snel en slagvaardig te kunnen handelen (zie o.a. Kamerstukken II 35 526, nr. 3, p. 8–9 en nr. 4, p. 7–8). Het genoemde wetsvoorstel heeft voorzien in parlementaire betrokkenheid bij de vaststelling van de desbetreffende ministeriële regelingen (artikel 58c Wet publieke gezondheid).

Vraag 5

Wat is uw reactie op de constatering dat de gemiddelde doorlooptijd de afgelopen vijf jaar is toegenomen ondanks alle inspanningen om dit juist omlaag te brengen? Kunt u aangeven in hoeverre andere factoren dan de corona pandemie daar aan hebben bijgedragen? Moeten de verwachtingen over het wegwerken van de (corona) achterstanden worden bijgesteld?

Antwoord 5

De doorlooptijden in rechtszaken hebben de volle aandacht van de Rvdr en de gerechtsbesturen. De inspanningen zijn erop gericht om de – hardnekkige – lange doorlooptijden terug te dringen. De praktijk blijkt echter weerbarstig omdat de doorlooptijden beïnvloed worden door verschillende factoren, zoals een wisselende instroom, bezettingsproblemen, een toenemende complexiteit van zaken en de vertraagde digitalisering. Daar zijn de achterstanden als gevolg van de coronacrisis in 2020 nog bij gekomen.

Onder de noemer «Tijdige rechtspraak» werken de gerechten aan een structurele verkorting van de doorlooptijden. Naast het wegwerken van achterstanden door de gerechten zelf en de landelijke inloopkamer wordt ook gewerkt aan slimmer roosteren en plannen en het vergroten van voorspelbaarheid voor rechtzoekenden door betere communicatie. Het programma duurt drie jaar (2020–2023). Om de doorlooptijden in het strafrecht terug te dringen hebben de Rvdr en het College van procureurs-generaal in 2019 de bevindingen uit het onderzoek «afstemming zittingscapaciteit Openbaar Ministerie en Rechtspraak in strafzaken» onderschreven en toegezegd gezamenlijk invulling te zullen geven aan de aanbevelingen uit het onderzoek.⁵

Een doorlichting van de strafrechtketen in 2020 heeft duidelijk gemaakt dat de urgentie groot is om flinke aanvullende stappen te zetten om het functioneren van de strafrechtketen en de samenwerking daarbinnen verder te verbeteren. Om dat te bereiken is een gezamenlijk actieplan vastgesteld. Dit actieplan richt zich onder meer op maatregelen die de doorlooptijden in de strafrechtketen en daarmee ook het terugdringen van voorraden kunnen versnellen.⁶ Daarnaast worden er door de organisaties in de strafrecht- en executieketen maatregelen in het strafrecht genomen om de achterstanden terug te dringen die zijn opgelopen door de tijdelijke sluiting van de gerechten begin 2020 als

⁴ Idem, pagina 27: «Opvallend is het grote aantal wetsvoorstellen dat open normen bevat die nader moeten worden uitgewerkt in nog vast te stellen AMvB's en ministeriële regelingen. Een veelbesproken voorbeeld hiervan is de Tijdelijke wet maatregelen covid-19. Maar ook in minder spoedeisende wetgeving zoals het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening en het wetsvoorstel Wet economie en nationale veiligheid zien we deze techniek terug.»

⁵ Zie brief van 13 maart 2019, Kamerstuk 29 279, nr. 496.

⁶ Zie brief van 20 november 2020, Kamerstuk 29 279, nr. 628.

gevolg van de coronamaatregelen. Bij brief van 10 mei jongstleden hebben de Minister van Justitie en Veiligheid en ik u geïnformeerd over de stand van zaken daaromtrent.⁷ Inmiddels komt de achterstand voor misdrijfzaken op landelijk niveau weer dicht in de buurt van het niveau van 17 maart 2020. Voor het wegwerken van overtredingen – waarbij sprake is van een hogere instroom – wordt gewerkt aan aanvullende maatregelen om deze voorraad nog dit jaar terug te kunnen brengen naar het niveau van begin 2020. Een uitloop van de aanpak naar 2022 is niet uitgesloten.

Vraag 6

Deelt u ook de mening dat het zinvol is om, vanwege het belang van de dialoog tussen wetgever en rechtspraak, vaker op signalen vanuit de rechtspraak, zoals in het jaarbericht medegedeeld, te reageren? Zo ja, bent u daartoe bereid? Zo nee, waarom niet? Ziet u de meerwaarde in van een vast overleg tussen de staatsmachten over wetten en de problemen met de uitvoering daarvan? Zo nee, hoe dan wel?

Antwoord 6

Graag onderschrijf ik het belang van een dialoog tussen wetgever en rechtspraak. Signalen vanuit de rechtspraak zoals in het jaarverslag medegedeeld kunnen vaak behulpzaam zijn bij het zicht houden op de uitvoeringspraktijk. Met mijn ambtsgenoot van BZK bereid ik momenteel een rondetafelgesprek tussen vertegenwoordigers van de staatsmachten voor. Daar komt het idee van een vast overleg tussen de staatsmachten over wetten en problemen met de uitvoering aan de orde.

⁷ Kamerstuk 29 279, nr. 651.